

ОБОСОБЕНИ ЧАСТИ

Обособяване – отделяне на дадена част на простото изречение от останалите негови части, за да се подчертае или изтъкне смисълът ѝ като особено важен.

Обособените части в устната реч **се отделят от останалите с кратка пауза**, а в писмената реч – **чрез запетая**, или за означаване на по-дълга пауза – **с тире**.

В простото изречение може да се обособяват **съгласувани определения, приложения и обстоятелствени пояснения**.

1. Запишете какъв е по своята синтактична служба подчертаният израз и коя дума пояснява.

Аз обичам самата любов –
тайна, явна и разнолика,
с трепет срещам всеки нов ден,
после с трепет посрещам звездите.

Кети Бозукова

2. В кое изречение е употребена обособена част?

- А) Тя, без да прави каквото и да е усилие, говореше свободно и непринудено.
- Б) Тя отиде до прозореца, после се върна към масата и поразрови книгите.
- В) Тръгнаха по една тясна пътечка, като отстраняваха с ръка надвисналите вейки.
- Г) Спряха се под оределите сенки, изгъстрени с широки ивици от слънчева светлина.

3. В кое изречение НЕ е употребена обособена част?

- А) Сред тази малка горичка, задрямала под топлото слънце, момичето се оживи.
- Б) Гласът ѝ, чист и мелодичен, ясно отекваше в спокойния въздух.
- В) Отстрани на пътечката, по която вървяха, често прошумоляваше нещо в тревата.
- Г) В дъното на нивата, между бурените, се виждаше опашката на кучето.

4. Открийте обособените части в текста и ги подчертайте.

С увиснали опашки и наведени глави, с муцуни, хванали скреж от дъха им, вълците бавно се влачеха един зад друг.

Най-напред вървеше водачът, големият червеникав вълк. Упорито загледал пред себе си, той сякаш следеше с гладния си поглед някаква точка в планината и се боеше да не я изпусне от очи...

Из „Вълчи ноци“, Емилиян Станев

5. В кое изречение обособената част НЕ е определение?

- А) Снагата ѝ, стройна и силна, трептеше и се огъваше.
- Б) Бурният вятър идеше отгоре, откъм чифлика.
- В) Майката, загрижена и вгльбена, се разхождаше из стаята.
- Г) Започнал внезапно, дъждът трая близо цял час.

6. В кое изречение НЕ е употребено обособено обстоятелствено пояснение?

- А) Съвсем наблизко, на стотина-двеста крачки, се виждаха никакви изкопи.
- Б) Момичето тръгна да се връща назад, поглеждайки Галчев често под око.
- В) Ниско над хоризонта, сред по-светло и зеленикаво небе, светеше луната.
- Г) Той беше млад момък, добре облечен, с бледно хубаво лице, с черна коса.

7. Подчертайте обособената част в текста.

Свирнята е изкусна. Под пръстите на гайдаря изскачат весели и игриви звукове и така трептят, че човек започва да чува ударите на сърцето си, готово да се понесе като откъснат лист във вихъра на тая шеметна свирня.

8. В кое изречение има пунктуационна грешка?

- А) След нея, като пребраждаше ръченика си, по бели ръкави и боса, идеше и баба Лукана.
- Б) По пътя се показва каруца – една черна точица сред жълтеникавия облак от прах.
- В) Момчето, усмихнато, със светнали очи гледаше към застаналото на прага момиче.
- Г) Тихо, на пръсти, внимавайки да не разбуди някого, тя мина в съседната стая.

9. Превърнете простото изречение в сложно, като трансформирате подчертаната обособена част в просто изречение.

Върховете на салкъмите, огрени от горещото слънце, дремеха, без да трепват ни най-малко.

10. Превърнете сложното изречение в просто, като замените подчертаната част с обособени определения.

Сред една доста големичка поляна имаше беседка, която беше направена от акациев клони и беше покрита със сено.

11. Каква е по вид подчертаната част в даденото по-долу просто изречение?

В края на всяка учебна година класният ръководител предава на директора на училището доклад, съдържащ данни и обобщени резултати за успеха на ръководената от него паралелка.

12. Трансформирайте изречението *Сградата разполага с един-единствен водомер, който отчита общото количество вода, употребено в кооперацията по два начина:*

А. като превърнете простото изречение *който отчита общото количество вода* в обособено определение:

Б. като превърнете обособеното определение *употребено в кооперацията* в просто изречение:

13. Поставете изпуснатите запетаи.

Луната оголяла от косопад флиртуваше с минарето на голямата джамия. Тънък, студен вятър духаше от север и като изхабена самобръсначка стържеше по страните му промъкваше се в широките му краколи и го караше да подтичва из пътя.

По „Часовникът“, Чудомир

Душко Добродушков архивар при окръжното управление като занесе веднаж на подпис някои книжа в дома на господин управителя, намери го, че яде заедно с жена си и децата си тиква опечена цяла на фурна.

По „Печена тиква“, Елин Пелин

ОБОСОБЕНИ ЧАСТИ

1. Обособено определение – отнася се към съществителното име *любов*.
2. Г
3. В
4. хванали скреж от дъха им, големият червеникав вълк, упорито загледан пред себе си
5. Б
6. Г
7. готово да се понесе като откъснат лист във вихъра на тая шеметна свирня
8. В
9. Върховете на салкъмите, които бяха огрени от горещото слънце, дремеха, без да трепват ни най-малко.
10. Сред една доста големичка поляна имаше беседка, направена от акациеви клони и покрита със сено.
11. обособено определение
12. А. Сградата разполага с един-единствен водомер, отчитащ общото количество вода, употребено в кооперацията.
Б. Сградата разполага с един-единствен водомер, който отчита общото количество вода, което е употребено в кооперацията.
13. Луната, оголяла от косопад, флиртуваше с минарето на голямата джамия. Тънък, студен вятър духаше от север и като изхабена самообръсначка стържеше по страните му, промъкваше се в широките му крачолки и го караше да подтичва из пътя.
Душко Добродушков, архивар при окръжното управление, като занесе веднаж на подпис някои книжа в дома на господин управителя, намери го, че яде заедно с жена си и децата си тиква, опечена цяла на фурна.